

ПАНЕЛЬ 4. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-76>

Абрамова І. Г.

*кандидат філологічних наук,
доцент Центру підготовки іноземних громадян,
Запорізький державний медичний університет*

ЛІНГВІСТИЧНА ПІДГОТОВКА ІНОКОМУНІКАНТІВ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабне вторгнення росії на територію України змінило життя українців назавжди. Дії терористичної країни-агресора торкнулися усіх сфер життя, відбилися на якості навчання, зокрема іноземних студентів.

З початком жакхливої війни іноземні громадяни змушені були покинути Україну, виїхати до рідних домівок, або в інші країни. Опинившись в різних умовах навчання, вони продовжують здобувати освіту.

Пандемія коронавірусу вже змусила інокомунікантів навчатись дистанційно, але з приходом війни заняття онлайн стали єдиною можливістю отримати знання.

Проте викладання української мови іноземним громадянам в Україні пов'язане з низкою проблемних ситуацій, зокрема, тривогою у зв'язку з постійними сиренами, відсутністю світла й інтернету через постійні обстріли.

Визнаючи, що проблема українсько-російського білінгвізму стала помітною ознакою мовної ситуації, насамперед у Східній Україні, зазначимо, що до початку війни іноземні студенти мали слабку мотивацію у вивченні української мови. У неформальних комунікативних ситуаціях на території багатьох міст переважало спілкування російською мовою. На вулицях, у магазинах, транспорті, побутовому спілкуванні вживали здебільшого російську, тому вивчення української мови було вкрай складнішим для іноземних студентів, через відсутність відповідного мовного середовища. Сьогодні можна

спостерігати патріотичні настрої людей, вони намагаються спілкуватися українською мовою.

Запорізький державний медичний університет відкриває нові можливості іноземним студентам для пізнання і вивчення української мови, культури, історії, літератури. Центр підготовки іноземних громадян, а також кафедра мовної підготовки застосовують у процесі викладання української мови матеріали з українознавства, що допомагає інокомунікантам адаптуватися до нового мовно-культурного середовища.

Враховуючи комунікативні потреби іноземних громадян, починаючи з довузівського етапу навчання, викладачі ретельно підбирають різноманітні тексти, у яких можна познайомитися з досягненнями української науки та культури, а також інших країн, зокрема Марокко, Індії, Еквадору, Нігерії тощо.

Студенти мають можливість дізнатися про визначних людей у сфері науки, культури, спорту. Використання таких матеріалів стимулює мотивацію іноземних студентів, посилює інтерес до навчання.

Не можна не погодитись із думкою дослідниці З. Бакум, що «основною метою в навчанні української мови як іноземної є комунікативна, яка визначає увесь навчальний процес, що викликає необхідність реалізації комунікативно-діяльнісного підходу – вивчення мови як засобу спілкування у процесі взаємопов'язаного та цілеспрямованого вдосконалення чотирьох видів мовленнєвої діяльності студентів – аудіювання (слухання-розуміння), читання, говоріння, письма» [1, с. 228].

Аудіювання є важливою складовою мовної діяльності, тому його застосування у системі лінгвістичної підготовки іноземних громадян є вкрай необхідним. «Аудіювання (лат. *audire* – слухати) – рецептивний вид мовленнєвої діяльності, слухання, смислове сприйняття усного повідомлення. Складається із сприйняття мовної форми і розуміння змісту повідомлення», – зазначає дослідник Ф. Бацевич [2, с. 337].

Навчання аудіюванню у Центрі підготовки іноземних громадян ЗДМУ неможливе без аудіативних умінь і навичок, що є невід'ємним компонентом компетентності інокомунікантів. Особлива увага приділяється виявленню вмінь адекватно сприймати, логічно осмислювати інформацію текстів описового характеру з елементами діалогу навчально-побутової тематики: «Моя родина», «Мій університет», «Мої друзі» тощо.

Спираючись на досвід викладання української мови іноземним громадянам, зазначимо, що постає складна проблема – важко навчити їх правильно говорити по-українськи. Це пояснюється, насамперед,

відмінними ознаками фонетичної системи, граматичної будови та лексичного складу української та інших мов, зокрема на характеристиках звуків, форм слів відповідно до орфоепічних та орфографічних літературних норм.

Щоб зробити традиційні заняття цікавими, підвищити ефективність вивчення української мови, викладачі Центру підготовки іноземних громадян, кафедри мовної підготовки ЗДМУ використовують різні інноваційні підходи: репрезентують аудіоматеріали, відеозаписи, рольові ігри, перегляд новин, телепередач, документальних та художніх фільмів українською мовою.

Активізації пізнавальної діяльності інокомунікантів під час вивчення української мови як іноземної сприяє їх участь у різних онлайн-конкурсах, наприклад, конкурсі читців – «Поезія – свобода серця», «Кращий знавець українських традицій, звичаїв, обрядів».

Особливо ефективними є заняття з української мови, на яких студенти, завдяки онлайн-подорожі, вивчають тему «Запоріжжя, в якому я живу і навчаюсь». Іноземні студенти знайомляться з історією міста, відомими запорізькими пам'ятками.

Варто відзначити, що найбільш складною для сприйняття іноземними студентами є тема «Дієприкметник та дієприслівник як форми дієслова». Як зазначає Л. Губа, «вмотивованість викладача, його бажання надати актуальну і корисну інформацію, оформлену за допомогою лексико-граматичних конструкцій, мотивує студентів до опанування фаховими знаннями через вивчення мови. Тоді навіть такі надскладні теми, як дієприкметник і дієприкметниковий зворот чи складнопідрядні синтаксичні конструкції, будуть актуалізовані у когнітивній діяльності студента» [3, с. 21].

Для кращого засвоєння такого матеріалу викладачі обирають наукові тексти за професійним спрямуванням, а саме: медичним, стоматологічним, фармацевтичним (з використанням дієприкметникових та дієприслівникових форм). Це сприятиме поглибленому вивченню навчального матеріалу і допоможе іноземним громадянам у майбутній професійній діяльності за фахом.

Отже, в умовах воєнного стану викладачі Центру підготовки іноземних громадян та кафедри мовної підготовки ЗДМУ намагаються створити сприятливі умови для вивчення української мови іноземними студентами, для подальшого її використання у сферах громадського життя, у повсякденному спілкуванні, для набуття знань у професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бакум З. П. Українська мова як іноземна: лінгводидактичні проблеми. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Випуск 5, 2010. С. 226-232.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К. : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
3. Губа Л. Проблеми мотивації іноземних студентів на заняттях з української мови. Актуальні проблеми навчання іноземних студентів. Матеріали XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпро, 2020. С. 20-22.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-77>

Босва Е. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української та зарубіжної літератур,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»*

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАЛЬНОГО АДАПТОВАНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Одним з важливих показників мовної компетенції студентів-іноземців є освоєння літературного художнього тексту (ХТ) на всіх рівнях з урахуванням цільової спрямованості – лінгвістичної, літературознавчої та країнознавчої. Такі тексти активізують та мобілізують мовну діяльність студентів, сприяють підвищенню рівня культурно-країнознавчої компетенції.

Викладання вітчизняної літератури студентам-іноземцям виокремилася в особливу сферу навчального процесу. Можливість читати твори вітчизняних класиків і сучасних авторів є потужним стимулом при вивченні мови. Лінгвокраїнознавчий аналіз можна розглядати як основу інтерпретації ХТ і водночас як засіб формування лінгвокраїнознавчої компетенції. Даний вид аналізу можна характеризувати, як:

1) семантичний (аналіз одиниць ХТ з точки зору їх країнознавчої компетенції);